

Sammanfattning av statsrådets nationalspråksnätverks verksamhet under mandatperioden 1.4.2020–31.3.2023

Inledning

Justitieministeriet har sedan år 2013 tillsatt ett nationalspråksnätverk vars uppgift är att förverkliga nationalspråksstrategin och bistå justitieministeriet i arbetet med att främja och följa tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna vad gäller nationalspråken i enlighet med justitieministeriets arbetsordning.

Det i ordningen tredje nationalspråksnätverket tillsattes genom justitieministeriets beslut av den 16 mars 2020 för perioden den 1 april 2020–31 mars 2023. Enligt beslutet om tillsättande ligger huvudfokus i statsrådets nationalspråksnätverk på nationalspråken. Nätverket fungerar som ett tvärsektorielt samarbetsforum med låg tröskel som stöder ministerierna främst i frågor som gäller nationalspråken, men vid behov även i andra språkfrågor. Via nätverket kan man dela god praxis mellan aktörerna, skapa nya samarbetsformer och samordna språkfrågor i statsrådet.

Enligt beslutet om tillsättande utarbetar nätverket för sin mandatperiod en handlingsplan för främjande och utveckling av de språkliga rättigheterna, där huvudfokus ligger på nationalspråken. Till nätverkets uppgifter hör dessutom följande uppgifter:

- följa och främja genomförandet av språklagstiftningen, särskilt språklagen, i förvaltningen och i myndigheternas verksamhet,
- utbyta och utveckla god praxis mellan olika förvaltningsområden samt skapa nya samarbetsmöjligheter särskilt gällande nationalspråken både inom förvaltningen och i förhållande till intressegrupperna,
- följa upp och förankra helheter som anknyter till språkpolitiken i regeringsprogrammet (bland annat nationalspråksstrategin, det språkpolitiska programmet, projektet för ett bättre språkklimat),
- följa och bistå justitieministeriet i utarbetandet och förankringen av regeringens språkberättelse
- följa genomförandet av rekommendationer som gäller språkfrågor från FN:s och Europarådets övervakningsorgan för människorättskonventioner samt förverkliga och utveckla övriga helheter som gäller språkfrågor.

Nationalspråksnätverket utarbetade och godkände för sin mandatperiod en handlingsplan för att främja och utveckla de språkliga rättigheterna. I handlingsplanen har det skrivits in att nätverket i slutet av sin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

mandatperiod ska utarbeta en sammanfattning om hur handlingsplanen förverkligats. I denna sammanfattning beskrivs nationalspråksnätverkets arbete enligt de teman som beskrivs i handlingsplanen under perioden 2020–2023.

Nationalspråksnätverkets handlingsplan för perioden 2020–2023

I handlingsplanen för mandatperioden den 1 april 2020–31 mars 2023 fastställs att nationalspråksnätverket under sin mandatperiod ska utföra och främja följande uppgifter, som också nämns i beslutet om tillsättande:

1) Nätverket följer och främjar genomförandet av språklagstiftningen, särskilt språklagen, i förvaltningen och i myndigheternas verksamhet:

- följer och granskar hur språklagstiftningen genomförs inom det egna förvaltningsområdet
- beaktar bedömningen av språkliga konsekvenser i förvaltningsreformer, lagberedningsprojekt och höranden
- förstärker nationalspråkets ställning som förvaltningsspråk (särskilt svenska språkets ställning som förvaltningsspråk)

2) Nätverket utbyter och utvecklar god praxis mellan olika förvaltningsområden samt skapar nya samarbetsmöjligheter särskilt gällande nationalspråken både inom förvaltningen och i förhållande till intressegrupperna,

- fungerar som ett tvärsektoriellt samarbetsforum med låg tröskel
- utbyter god praxis mellan aktörerna och skapar nya samarbetsformer och samarbetsmöjligheter
- arrangerar utbildningar och evenemang enligt temaområde
- samordnar språkfrågor i statsrådet

3) Nätverket följer och förankrar de språkpolitiska helheterna i regeringsprogrammet (bland annat nationalspråksstrategin, det språkpolitiska programmet och projektet för ett bättre språkklimat):

- stöder arbetet i styrgruppen och sekretariatet för nationalspråksstrategin
- fungerar som stöd vid samordnandet och förankringen av nationalspråksstrategin
- bistår vid kartläggningen av prioriteringarna för det språkpolitiska programmet
- fungerar som hjälp vid förankringen av projektet för ett bättre språkklimat inom det egna förvaltningsområdet
- strävar efter att påverka språkklimatet och attityderna positivt och främjar möten mellan språkgrupperna

4) Nätverket följer och bistår justitieministeriet i utarbetandet och förankringen av regeringens språkberättelse:

- bistår vid utarbetandet av språkberättelsen genom att lyfta fram både god praxis och utmaningar när det gäller att tillgodose de språkliga rättigheterna inom det egna förvaltningsområdet
- följer genomförandet av rekommendationerna i språkberättelsen och hur de motiveringar och synpunkter som grundlagsutskottet gett med anledning av språkberättelsen förverkligas

5) Nätverket följer genomförandet av rekommendationer som gäller språkfrågor från FN:s och Europarådets övervakningsorgan för människorättskonventioner samt förverkligar och utvecklar övriga helheter som gäller språkfrågor.

Nationalspråksnätverkets verksamhet under perioden 2020–2023

Nationalspråksnätverkets möten

Nationalspråksnätverkets verksamhet baserade sig till stor del på möten. Under perioden den 1 april 2020–31 mars 2023 ordnades sammanlagt nio möten:

- första mötet den 2 juni 2020
- andra mötet den 23 oktober 2020
- tredje mötet den 18 januari 2021
- fjärde mötet den 23 april 2021
- femte mötet den 4 november 2021
- sjätte mötet den 13 maj 2022
- sjunde mötet den 21 september 2022
- åttonde mötet den 26 januari 2023
- nionde mötet den 20 mars 2023

På grund av covid-19-pandemin ordnades största delen av nätverkets möten på distans. I nätverkets möte den 26 januari 2023 var det möjligt att delta både på distans och i justitieministeriets lokaler.

Möteskallelserna, föredragningslistorna och protokollen för nationalspråksnätverkets möten har publicerats på justitieministeriets projektsida:

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM052:00/2020> .

Nationalspråksnätverkets verksamhet i olika uppgifter

Uppföljning och främjande av genomförandet av språklagstiftningen i förvaltningen och myndigheternas verksamhet

I nationalspråksnätverket har man diskuterat genomförandet av språklagstiftningen och nationalspråkens ställning på olika håll i den offentliga förvaltningen. På nätverkets möten har man utbytt information om aktuella frågor och utmaningar i anslutning till genomförandet av språklagstiftningen. Vid mötena har man också diskuterat administrativa reformprojekt som har konsekvenser för språken, såsom social- och hälsovårdsreformen. Vid nätverkets möten har man dessutom behandlat projekt som anknyter till olika språkfrågor, såsom språkbarometern och regeringens språkberättelse, projektet för ett bättre språkklimat och indikatorerna för de språkliga rättigheterna samt helhetsutredningen om utvecklingen av den svenskspråkiga utbildningen. Utomstående experter i olika ämnen har bjudits in till nätverkets möten.

Med hjälp av nätverket har man också stöttat medlemmarna i främjandet av de språkliga rättigheterna. I början av mandatperioden fick nätverkets medlemmar utbildning i språklagen och de språkliga rättigheterna i tjänstemannens arbete. Dessutom har man i nätverket diskuterat hur medlemmarna i nätverket kan främja stärkandet av sakkunskapen om de språkliga rättigheterna och hur detta kan stödjas. Också diskussionen om genomförandet av de åtgärder som ingår till exempel i nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet och om god praxis har varit till stöd för ministerierna i främjandet av de språkliga rättigheterna.

I nationalspråksnätverkets egen verksamhet har strävan varit att främja användningen av svenska genom att man skriver möteskallelser och föredragningslistor på båda nationalspråken och uppmuntrar medlemmarna att efter eget val använda antingen finska eller svenska vid nätverkets möten.

Utbyte och utveckling av god praxis, skapande av nya samarbetsmöjligheter

Nationalspråksnätverket är ett tvärssektoriellt samarbetsforum med låg tröskel. Utöver alla ministerier är även Utbildningsstyrelsen, Institutet för de inhemska språken och Finlands Kommunförbund representerade i nätverket. Dessutom har en representant för Svenska Finlands folkting bjudits in till de möten i nätverket där man diskuterat nationalspråksstrategin och dess genomförande. Inom nätverket, som fungerat som en plattform för tvärssektoriella diskussioner om språkfrågor, har man kunnat utbyta information och god praxis. Detta har också stött samordningen av språkfrågor i statsrådet. Nätverket har också gjort det möjligt för medlemmarna att bekanta sig med andra kolleger som sköter språkfrågor i olika organ, vilket har främjat samarbetet. Likaså har man med nätverkets hjälp kunnat informera om aktuella frågor som gäller språk, såsom olika projekt, evenemang, utrednings- och forskningsprojekt samt resultaten av dem.

Under sin mandatperiod har nätverket inte ordnat några utbildningar eller evenemang utöver sina möten. Inom nätverket har man dock tillsammans planerat till exempel aktiviteter för Svenska dagen. Under mandatperioden har det informerats om nätverkets verksamhet bland annat på statsrådets webbplats Kampus.

Uppföljning och förankring av helheter som anknyter till språkpolitiken i regeringsprogrammet

Helheter som anknyter till regeringens språkpolitik, inklusive nationalspråksstrategin, det språkpolitiska programmet och andra projekt i regeringsprogrammet med anknytning till språk och språkliga rättigheter, har diskuterats vid de flesta av nationalspråksnätverkets möten. På nätverkets möten har man informerat om och diskuterat beredningen och genomförandet av projekten. Det informationsutbyte om aktuella språkfrågor som skett inom ramen för nätverket har stött beredningen av nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet.

Justitieministeriet svarar för samordningen av verkställigheten av nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet. I nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet utsågs nationalspråksnätverket till ett organ genom vilket justitieministeriet samlar information om hur de åtgärder som andra ministerier ansvarar för framskrider. Sedan nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet antogs har man vid nätverkets möten behandlat genomförandet av programmen och rapporterat om läget för genomförandet. Samtidigt har man kunnat diskutera hur de åtgärder som alla ministerier ansvarar för kan genomföras.

Andra projekt i regeringsprogrammet som anknyter till språk och språkliga rättigheter och som det redogjorts för eller som har behandlats vid nätverkets möten har varit bland annat projektet för ett bättre språkklimate, projekten för att utveckla studievägar för invandrare och S2/R2-språkprogrammen (finska som andraspråk, svenska som andraspråk), utvecklingsprogrammet för det andra inhemska språket, social- och hälsovårdsreformen, redogörelsen om integrationsfrämjande och reformen av integrationslagen samt det kommunalpolitiska projektet.

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen

Vid nationalspråksnätverkets möten har man behandlat regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen, det vill säga den så kallade språkberättelsen, både under beredningen av berättelsen och efter att den antagits. Information har samlats in från medlemmarna i nätverket till stöd för utarbetandet av språkberättelsen. Sedan språkberättelsen publicerades har man vid nätverkets möte behandlat berättelsens innehåll och de viktigaste kommentarerna om tillämpningen av språklagstiftningen, tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna och utvecklandet av lagstiftningen.

Grundlagsutskottet gav sitt betänkande om regeringens språkberättelse den 17 november 2022, och betänkandet behandlades vid nationalspråksnätverkets följande möte. Eftersom nätverkets mandatperiod löpte ut den 31 mars 2023 följdes inte genomförandet av rekommendationerna i utskottets betänkande upp mer ingående under nätverkets mandatperiod.

Uppföljning av genomförandet av rekommendationer som gäller språkfrågor från FN:s och Europarådets övervakningsorgan för människorättskonventioner samt annat genomförande och utvecklande av språkfrågor

Vid flera av nätverkets möten har man diskuterat rapporteringen till internationella avtalsövervakningsorgan, särskilt när det gäller språkfrågor. Utrikesministeriet har under nätverkets möten informerat om de rekommendationer som Finland fått och om det aktuella läget i fråga om rapporteringen till övervakningsorganen.

Mötena har bland annat omfattat rapportering om genomförandet av Europarådets europeiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter samt de rekommendationer som utfärdats med stöd av dessa konventioner och rekommendationer till Finland från FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.